Федченко Павло Максимович. *Енциклопедія Сучасної України* (2026)
ISBN: 966-02-2074-X
DOI: 10.5281/zenodo.21772385

ФЕ́ДЧЕНКО Павло Максимович (12. 07. 1920, с. Носачів Черкаського пов. Київської губ., нині Черкаського р-ну Черкаської обл. — 13. 06. 2002, Київ) — літературознавець, критик. Доктор філологічних наук (1967), професор (1968). Учасник 2-ї світової війни. Бойові нагороди. Закінчив Київський університет імені Т. Шевченка (1949), де від 1951 й працював: 1956—69 — завідувач кафедри історії журналістики, 1961—67 — декан філологічного факультету, 1974—88 — професор кафедри історії літератури і журналістики (за сумісництвом). 1968—73 — завідувач відділу культури ЦК КПУ; 1971—75 — депутат ВР УРСР, голова постійної комісії у справах молоді. 1973—2002 — старший науковий співробітник, завідувач сектору літературної критики, провідний спеціаліст Інституту літератури НАНУ (Київ). Наукові дослідження: історія преси, журналістика, літературна критика, шевченкознавство, явища укрїнської літератури 19—20 ст. Наприкінці 1950-х — початку 1960-х рр. виступив із низкою статей про літературно-естетичні погляди, літературно-критичну й публіцистичну спадщину Т. Шевченка («Публіцистика Т. Г. Шевченка», 1959; «Тарас Шевченко — великий співець дружби народів», 1965 тощо), із кількома монографіями, присвяченими творчості українського поета. Автор праць про П. Гулака-Артемовського, Є. Гребінку, В. Винниченка, О. Досвітнього, М. Стельмаха, О. Гончара, О. Білецького. Відповідальний редактор видання «Леся Українка: Публікації, статті, дослідження» (1984), що містило об’ємне листування Лесі Українки та М. Павлика. Брав участь у написанні «Історії української літератури» у 2-х томах (т. 1, 1987, автор розділів «Утвердження критичного реалізму», «Розвиток критичного реалізму») та «Історії української літератури XIX століття» у 3-х книгах (1995—97, розділи «Література 40—60-х років» та «Література 60—90-х років» у 2-й та 3-й книгах), організував підготовку першої в Україні «Історії української літературної критики. Дожовтневий період» (1988; усі — Київ), що охоплює період 19 — початку 20 ст. (окрім вступної частини та висновків йому належить значна кількість розділів). Наприкінці 1980-х рр. учений одним із перших звернувся до замовчуваної тоді постаті В. Винниченка, опублікував чимало статей про його життя і творчість: 1988 обґрунтував у газеті «Вісті з України» заклик повернути в сьогодення це ім’я, у журналі «Радянське літературознавство» (1988, № 2) оприлюднив листування між В. Винниченком і М. Коцюбинським, виступив упорядником збірника вибраних повістей та оповідань «Краса і сила», автором післямови до перевидання роману «Сонячна машина», передмов до публікації роману «Слово за тобою, Сталіне!» на сторінках журналу «Вітчизна» (усі — 1989) та книги «Публіцистика» (Нью-Йорк; К., 2002). Автор низки статей в ЕСУ.

Основні праці

Матеріали з історії української журналістики. 1959; Слово про Кобзаря. 1961; Тарас Шевченко. 1963; Преса та її попередники. К., 1969; Українська література в російській критиці кінця XIX — початку XX ст. 1980 (співавт.); Літературна критика на Україні першої половини XIX ст. 1982; Тарас Григорович Шевченко. 1989; Михайло Драгоманов: Життя і творчість. К., 1991; Історія української літературної критики та літературознавства: Хрестоматія. Кн. 1—2. 1996—98 (співавт.); усі — Київ.

Рекомендована література

1. Дорошенко І. Початки української критики // Радянське літературознавство. 1983. № 12
2. Автопортрет: Павло Федченко // Слово і час. 1994. № 11—12
3. Ільницький М. Крізь призму національної іманентності // Там само. 2004. № 8
4. Павло Максимович Федченко: [Некролог] // Там само. 2002. № 7
5. Бондар М. Були з нами поруч... // Там само. 2022. № 6.

М. П. Бондар

Бібліографічний опис:
Федченко Павло Максимович / М. П. Бондар // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2026. — Режим доступу: https://esu.com.ua/article-893906

2001–2026 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).